
مقایسه رضایت زناشویی در کارمندان مرد طرح اقماری و غیر اقماری شرکت نفت فلات قاره ایران

آرش غنچه^۱، فریبا نبوی آل آقا^۲، فهیمه قبیتی^۳

چکیده

پژوهش حاضر به مقایسه میزان رضایت زناشویی کارمندان مرد طرح اقماری و غیر اقماری شرکت نفت فلات قاره ایران پرداخته شده است. و براساس روش پژوهشی علی - مقایسه ای از نوع پس رویدادی می باشد. جامعه مورد مطالعه شامل کلیه کارمندان مرد طرح های اقماری و غیر اقماری بود که در سال ۱۳۹۲ در سکوهای نفتی جنوب (وزارت نفت) اشتغال به کار داشتند. نمونه مورد مطالعه ۱۰۰ نفر طرح اقماری و ۱۰۰ نفر طرح غیر اقماری به صورت تصادفی و براساس جدول مورگان انتخاب شدند. برای جمع آوری اطلاعات از ابزارهای پرسشنامه خصوصیات دموگرافیک و پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ (فرم کوتاه) استفاده شد. پس از جمع آوری داده ها از شاخص های آمار توصیفی روش آماری t مستقل و MANOVA استفاده شده است. یافته ها نشان داد که بین میانگین نمره های رضایت زناشویی (نمره کل) شرکت کنندگان طرح اقماری و غیر اقماری تفاوت معناداری وجود دارد، اما بین میانگین نمره های افراد دو گروه، تنها در متغیر حل تعارض تفاوت معناداری وجود دارد. مقادیر میانگین ها نشان داد که نمره های متغیر حل تعارض گروه اقماری در مقایسه با گروه غیر اقماری بالاتر است. نتیجه گیری: نوع و کیفیت شغل افراد می تواند نقش تعیین کننده ای در میزان رضایت زناشویی آنها داشته باشد.

کلید واژگان: رضایت زناشویی، طرح اقماری و غیر اقماری

تاریخ پذیرش: ۹۵/ ۳/ ۲۱

تاریخ دریافت: ۹۴/ ۹/ ۱۱

-
۱. کارشناس ارشد روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن، رودهن، ایران.
 ۲. عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن، رودهن، ایران.
 ۳. دکتری روان شناسی، مسئول مددکاری وزارت نفت شرکت نفت فلات قاره ایران

مقدمه

خانواده یکی از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی است. در طی قرون متمادی این نهاد مقدس، همواره تحت تأثیر فرهنگ، ایدئولوژی‌های حاکم و شرایط اقتصادی، دچار تغییر و تحول شده است. به عنوان مثال پس از انقلاب صنعتی، همگام با صدور تکنولوژی تغییراتی در ساخت اقتصادی، کارکرد خانواده و نقش اعضاء آن به وجود آمده است (عنایت، ۱۳۷۱).

خانواده همانند یک فرد، از فرآیند رشدی و تحولی عبور می‌کند و روابط نقشی میان اعضای آن در طول زمان، تغییر قابل توجهی می‌یابد (استلا^۱، ۲۰۰۳). مدل دوگانه وی یکی از پر کاربردترین مدل‌ها برای توصیف این مراحل رشد است. او ۸ مرحله را برای چرخه زندگی تعریف کرده است که عبارتند از: دوران نامزدی یا آشنایی، خانواده‌های بدون فرزند، خانواده‌های دارای فرزند پیش دبستانی، خانواده‌های دارای فرزند دبستانی، خانواده‌های دارای فرزند نوجوان، مرحله ترک خانه توسط فرزندان (از رفتن اولین تا آخرین فرزند)، خانواده‌های میانسال (آشیان خالی)، خانواده‌های سالمند (از بازنشستگی تا مرگ).

مطالعات مختلف نشان داده‌اند که رابطه چرخه زندگی و رضایت زناشویی از منحنی - II شکل تبعیت می‌کند و با رضایت زناشویی بالا در سال‌های نخست زندگی مشترک (قبل از والد شدن)، کاهش حداکثری رضایت زناشویی در سال‌های میانی (دوره والدگری) و افزایش رضایت زناشویی در سال‌های بعدی (یا پس از والدگری) مشخص می‌شود. این الگوی منحنی به طور گسترده‌ای مورد قبول واقع شده و توصیفات آن در بسیاری از کتب مرجع خانواده درمانی موجود است (استلا، ۲۰۰۳).

مطالعه علمی رضایت زناشویی از دهه (۱۹۹۰) تاکنون اهمیت بیشتری پیدا کرده است. می‌توان گفت که رضایت زناشویی وضعیتی است که در آن زن و شوهر در بیشتر مواقع احساس رضایت و خوشبختی از همدیگر دارند. روابط رضایت بخش بین زوجین از طریق علاقه متقابل، میزان مراقبت از همدیگر و پذیرش و تفاهم با یکدیگر قابل ارزیابی است (احمدی، ۱۳۸۶).

رضایت زناشویی حالتی است که طی آن زن و شوهر از ازدواج با یکدیگر و با هم بودن احساس شادمانی و رضایت دارند (میراحمدی و همکاران، ۱۳۸۲). رضایت زناشویی را احساسات

¹ Stella

عینی از خشنودی، رضایت و لذت تجربه شده زن و شوهر، زمانی که تمام جنبه‌های ازدواج را در نظر بگیرند، تعریف می‌کنند. رضایت زناشویی یک متغیر نگرشی است و بنابراین خصوصیت فردی زن و شوهر محسوب می‌شود (سلیمانیان، ۱۳۷۶).

بنابراین رضایت زناشویی فرآیندی است که در طول زندگی زوجین به وجود می‌آید، زیرا لازمه آن انطباق سلیقه‌ها، شناخت صفات شخصیتی، ایجاد قواعد رفتاری و شکل‌گیری الگوهای مراوده‌ای است. به عبارتی رضایت زناشویی فرایند تکاملی بین زن و شوهر است. زوجین سازگار، زن و شوهرهایی هستند که توافق زیادی با یکدیگر دارند، از نوع و سطح روابط شان راضی هستند، از نوع و کیفیت گذران اوقات فراغت رضایت دارند و مدیریت خوبی در زمینه وقت و مسایل مالی اعمال می‌کنند (احمدی، ۱۳۸۶).

طی بررسی‌های به عمل آمده از نتایج هارپر^۱ (۱۹۹۸)؛ هانرر و کراول^۲ (۲۰۰۴) معلوم شد که صمیمیت (کلامی، عاطفی، جسمانی) به عنوان تامین کننده پیوند و تعامل بر سایرین در رضایت زناشویی نقش مهمی دارد و افزایش ابراز محبت، افزایش رضامندی را موجب می‌گردد. لذا با آموزش مهارت‌های زندگی در دوران راهنمایی، دبیرستان و دانشگاه می‌توان نحوه و چگونگی ابراز محبت را آموزش داد، تا رضایت زوج‌ها ارتقا یابد (به نقل از داوودی، ۱۳۸۹). در تحقیقی که به بازنگری اطلاعات مربوط به ازدواج‌های بادوام و رضامندی زناشویی پرداخته است، سه منحنی چرخه زندگی ارائه می‌دهد:

- تنزل خطی بعد از دوره ماه عسل.
- روند منحنی شکل که در آن دوره، خانه تهی از فرزندان است و مهمترین رویداد، افزایش استقلال است.
- یک منحنی U شکل که با یک نقطه اوج در سال‌های اول و تنزل در هنگام تولد فرزندان و در نهایت صعود منحنی با رفتن فرزندان از خانواده همراه است (شلزنیگر، ۱۹۸۲، سرمدی، ۱۳۸۵).

علی‌رغم باور گسترده به این رابطه منحنی، به گفته ولنینگهام، جانسون، آماتو^۳ (۲۰۰۱) مطالعاتی وجود دارند که الگوهای دیگری اعم از کاهش یا افزایش مداوم رضایت زناشویی را نشان می‌دهند یا در بعضی از موارد هیچ رابطه‌ای را نشان نمی‌دهند. چنانچه فرض هدفمند

1. Harper
3. Van Laningham, Johnson & Amato

2. Hanrer & Keravei

بودن افراد را برای شروع و ادامه زندگی مشترک بپذیریم و رضایت زناشویی را برابندی از نیل به این اهداف بدانیم، لازم است رضایت زناشویی را سازه ای چند بعدی در نظر بگیریم که ابعاد مختلف آن می‌توانند تغییرات متفاوتی داشته باشند. تعریف اندرسون، (۱۹۸۳) از رضایت زناشویی یعنی؛ احساس ذهنی رضایت، خشنودی، و لذت تجربه شده در هر یک از زوجین وقتی جنبه‌های مختلف زندگی مشترک خود را در نظر می‌گیرند، نیز با این مسئله منطبق است. میشل (۱۹۶۸) عقیده دارد نارضایتی زن در موقع مدرسه رفتن فرزندان بیش از هر زمان دیگری است، اما به محض اینکه فرزندان به سن نوجوانی می‌رسند، رضایت زن افزایش می‌یابد و تا دوره‌های بعد همچنان ادامه دارد (سرمدی، ۱۳۸۵).

ابعاد مختلفی با رضایت زناشویی مرتبط می‌باشند. برای مثال؛ رابطه معناداری بین ویژگیهای شخصیتی و رضایت زناشویی وجود دارد. از بین ابعاد شخصیت روان رنجورخویی و پذیرا بودن به ترتیب سهم بیشتری در پیش‌بینی متغیر رضایت زناشویی دارند (قلی‌زاده و همکاران، ۱۳۸۹). مولفه‌های عشق (صمیمیت) رضایت زناشویی را پیش‌بینی می‌نماید (رجبی و همکاران، ۱۳۸۷). تعامل منفی زن و شوهر در ایجاد نگرش منفی و وقوع طلاق یا جدایی متغیرهای پیش‌بینی کننده قوی هستند و آموزش مهارت‌های ارتباطی و زناشویی برای کسب رضایت زناشویی موثر می‌باشند (ذوالفقارپور و همکاران، ۱۳۸۳).

از طرفی؛ پژوهش‌ها نشان داده‌اند که کار شیفتهی منبع بزرگی برای ایجاد تعارض کار و خانواده است. کار شیفتهی به خاطر ایزوله شدن اجتماعی، افزایش افسردگی، کم شدن تعامل زناشویی و در نهایت افزایش تعارض کار و خانواده باعث کاهش کیفیت زناشویی می‌شود (کوسک^۱ و همکاران، ۲۰۰۲). پرسر^۲ (۲۰۰۰) در پژوهشی به این نتیجه دست یافت که رضایت زناشویی نوبت کاران به طور معناداری کمتر از دیگران است و کسانی که در ساعات طولانی مشغول به کارند، رضایت زناشویی کمتری را نشان می‌دهند.

پژوهش‌های کالیگان^۳ (۲۰۰۱) این موضوع را که خانواده‌های با نوبت کار، رضایت زناشویی کمتری دارند و تعارضات بیشتری را در زمینه کار و خانواده تجربه می‌کنند، مشکلات جنسی بیشتری دارند و میزان طلاق در آنان بیشتر است، تأیید می‌کنند.

1. Kossek

2. Persser

3. Colligan

گراسولد^۱ (۲۰۰۴) نیز در پژوهشی تحت عنوان تأثیر نوبت کاری بر رضایت زناشویی، نشان داد که کار در ساعات غیراستاندارد به طور معناداری با رضایت زناشویی مرتبط است و احتمال طلاق در افرادی که به صورت شیفتی و در گردش مشغول به کارند به نسبت افرادی که به صورت ثابت به کار مشغول اند، ۳ برابر است. مارینز^۲ (۲۰۰۲) نشان داد که کار شیفتی موج ایجاد تضاد بین ایفای نقش مادری و نقش شغلی شده و نیز بر سازش خانوادگی، تأثیر منفی دارد. قبادی و همکارانش (۱۳۹۰) طی پژوهشی یافتند که بین تقسیم کار خانگی و رضایت زناشویی رابطه بسیار ضعیف، اما میان عدالت ادراک شده از کار خانگی و رضایت زناشویی رابطه قوی تری وجود دارد. همچنین امیری مجد و همکارانش (۱۳۸۹) یافتند که: ۱. بین شادکامی و رضایت زناشویی در زنان شاغل رابطه وجود دارد. ۲. بین شادکامی و رضایت زناشویی در زنان خانه دار رابطه وجود دارد. ۳. میزان شادکامی زنان خانه دار و شاغل متفاوت نیست. ۴. میزان رضایت زناشویی زنان شاغل و خانه دار تفاوتی با هم ندارند. از طرفی رضویه و همکارانش (۱۳۸۹) دریافتند که ویژگی های شخصیتی رابطه ای معنادار با رضایت زناشویی دارند؛ همچنین، جنسیت کارکنان نمی تواند رابطه ای معناداری با رضایت شغلی و رضایت زناشویی داشته باشد.

مقایسه رضایت کلی زناشویی زوج های هر دو شاغل و یکی شاغل نشان داد، زوج های یکی شاغل از رضایت کمتری نسبت به زوج های هر دو شاغل برخوردارند. در سایر مقیاس های رضایت زناشویی یعنی ارتباط عاطفی، ارتباط جهت حل مساله، پرخاشگری، مسایل مالی، مسایل جنسی، مشکلات مربوط به خانواده اصلی، تفاوت معناداری بین دو گروه مشاهده نگردید (نظری و همکارانش، ۱۳۸۶). رضایت زناشویی بین زوجین براساس سن، جنس، نوع شغل، مقدار استحکام خانواده و تعداد فرزندان فرق دارند (پتریچ و همکارانش^۳، ۲۰۰۹).

هدف مطالعه ای شناخت میزان رضایت زناشویی و شغلی در بین زوجین دو شغله بوده است. زوجین دو شغله ای که از نظر جغرافیایی از خانواده جدا می شدند و آنهایی که در کنار خانواده خود بودند. نتایج این مطالعه نشان داد که بین رضایت زناشویی این دو گروه تفاوت معناداری مشاهده نشده است. اما زنان مردانی که در کنار هم نبودند از کمبود ارتباطات عاطفی و نبودن در کنار یکدیگر رنج می بردند. رضایت شغلی هر دو گروه بستگی به امنیت شغلی آنها داشت (گوآورتز و همکارانش^۲، ۲۰۰۳).

1. Grosswald

2. Marines

3. Petrich & et al

1. Govaerts & et al

پژوهشی دیگر ارتباطات ساختاری بین برنامه‌های دو شغله بودن زنان، حمایت زوجین، حل مسئله موثر، تعارضات زناشویی، رضایت زناشویی و استرس شغلی در بین زنان کارمند را بررسی کرده است. نتایج تحقیق نشان داد که دو شغله بودن زنان و حمایت زوجینی ارتباط منفی با تعارضات زوجین دارد و ارتباط مثبتی با حل مسئله موثر مشکلات بین زوجین دارد. همچنین تعارضات شدید زناشویی ارتباط مثبتی با استرس شغلی و ارتباط منفی با رضایت زناشویی دارد (استفی و همکاران^۱، ۲۰۰۳).

با توجه به آنچه ذکر شد؛ اهداف اصلی مطالعه حاضر، یافتن میزان رضایت زناشویی در کارمندان مرد طرح اقماری و غیراقماری شرکت نفت فلات قاره ایران می باشد.

روش

در این تحقیق جامعه مورد مطالعه شامل کلیه کارمندان مرد طرح های اقماری و غیراقماری بوده که در سال (۱۳۹۱) در سکوهای نفتی جنوب (وزارت نفت) اشتغال به کار داشتند. صاحب نظران برای برآورد حجم نمونه در تحقیقات علی-مقایسه‌ای تعداد ۱۵ نفر را برای هر متغیر می دانند حجم نمونه در این پژوهش براساس آن برآورد شده است. این پژوهش ۴ متغیر دارد تعداد نمونه برای هر متغیر ۲۰ نفر در نظر گرفته شد لذا ۸۰ نفر برای طرح اقماری و ۸۰ نفر برای طرح غیراقماری منظور گردید که با توجه به احتمال ریزش از هر گروه ۱۰۰ نفر انتخاب شد. روش نمونه گیری این مطالعه تصادفی نظامدار بود.

در پژوهش حاضر از ابزارهای پرسشنامه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی که به جمع‌آوری اطلاعات فردی آزمودنی‌ها می‌پردازد و شامل سن، سابقه کاری، نوع شغل، نوع استخدام و ... می‌باشد و مقیاس رضایت زناشویی انریچ^۳ (فرم کوتاه) استفاده شده است. مقیاس رضایت زناشویی انریچ؛ توسط السون در (۲۰۰۶) تجدیدنظر شد. مقیاس تجدیدنظر شده شامل (۴) خرده مقیاس (تحریف‌آرمانی^۴، رضایت زناشویی^۵، ارتباطات^۶، حل تعارض^۷) و (۳۵) عبارتی است که می‌تواند به عنوان یک ابزار تحقیق برای سنجش رضایت زناشویی به طور کل استفاده شود.

1. Steffy & et al
3. four enrich couple scales
5. material satisfaction
7. conflict Resolution

2. Melin
4. idealistic distortion
6. Communication

پرسشنامه زوجی اینریچ توسط دیوید السون و السون در (۲۰۰۰) بر روی (۲۵۵۰۱) زوج متاهل اجرا شد. ضریب آلفای پرسشنامه برای خرده مقیاس های رضایت زناشویی، ارتباط، حل تعارض، و تحریف آرمانی به ترتیب از این قرار است (۰/۸۶، ۰/۸۰، ۰/۸۴، ۰/۸۳) و اعتبار بازآزمایی پرسشنامه برای هر خرده آزمون به ترتیب (۰/۸۶، ۰/۸۱، ۰/۹۰، ۰/۹۲) بوده است و ضریب آلفای پرسشنامه در پژوهش آسوده (۱۳۸۹) با تعداد نمونه (۳۶۵) زوج، به ترتیب برابر با (۰/۶۸) (با حذف سوال ۲۴ آلفا ۰/۷۸ می شود)، (۰/۷۸، ۰/۶۲، ۰/۷۷) به دست آمد.

پرسشنامه به صورت پنج گزینه ای (که در اصل یک نگرش سنج از نوع لیکرت است) است. این پرسشنامه برای هر یک از عبارات پنج گزینه، کاملاً موافقم، موافقم، نه موافق و نه مخالف، مخالفم، و کاملاً مخالفم است. که برای آنها نمره ای از ۱ تا ۵ تعلق می گیرد سوالات این پرسشنامه دارای ۴ نمره مجزا است که برای مجموع عبارات هر مقیاس یک نمره کل محاسبه می شود. نمره های خام به درصد تبدیل می شود.

روش اجرای این پژوهش به صورتی بود که پژوهشگر با در دست داشتن معرفی نامه کتبی از دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن و بعد از توافق با مسئولان شرکت نفت و سکویهای نفتی جنوب کشور نسبت به اجرای پرسشنامه های طرح اقدام کرد. لازم به ذکر است از آنجا که کلیه کارمندان طرح های اقماری و غیر اقماری مرد بودند، پس از کسب رضایت شرکت کنندگان، از آنان خواسته شد تا پرسشنامه های این مطالعه را پر نمایند و پرسشنامه های مذکور حداکثر ظرف ۲ هفته تکمیل شده و عودت داده شد. پرسشنامه ها از طریق پست به دست کارشناسان در مناطق نفتی فرستاده شد، اجرا گردید و بازگردانده شد.

یافته ها

در این قسمت از داده های به دست آمده از اندازه گیری متغیرهای مختلف، حسب مورد با استفاده از روش های مناسب آمار توصیفی نظیر میانگین، انحراف معیار و شاخص های توزیع توصیف می شوند.

جدول ۱: فراوانی و درصد شرکت کنندگان برحسب سطح تحصیلات (n=۲۰۰)

| سطح تحصیلات | فراوانی | درصد |
|-------------|---------|------|
| زیردیپلم | ۲۹ | ۱۴/۵ |
| دیپلم | ۲۳ | ۱۱/۵ |

| | | |
|-------|-----|------------|
| ۵۷ | ۱۱۴ | لیسانس |
| ۱۶/۵ | ۳۳ | فوق لیسانس |
| ۰/۵۰ | ۱ | دکتری |
| ۱۰۰/۰ | ۲۰۰ | کل |

همانطور که در جدول بالا مشاهده می شود بیش از نیمی از شرکت کنندگان دارای مدرک تحصیلی لیسانس، ۱۶/۵ درصد فوق لیسانس بودند. افراد دارای مدرک تحصیلی زیردیپلم، دیپلم به ترتیب ۱۴/۵ درصد و ۱۱/۵ درصد بودند. افراد دارای مدرک دکتري تنها یک نفر بود.

جدول ۲: فراوانی و درصد شرکت کنندگان برحسب وضعیت همکاری (n=200)

| وضعیت همکاری | فراوانی | درصد |
|--------------|---------|------|
| قراردادی | ۱۵ | ۷/۵ |
| پیمانی | ۹ | ۴/۵ |
| شرکتی | ۵ | ۲/۵ |
| رسمی | ۱۶۷ | ۸۳/۵ |
| بدون پاسخ | ۴ | ۲ |
| کل | ۲۰۰ | ۱۰۰ |

همانطور که در جدول بالا مشاهده می شود بیشتر شرکت کنندگان (۸۳/۵ درصد) با شرکت مربوط به طور رسمی همکاری دارند. باقی موارد در حد ناچیزی بودند.

جدول ۳: خلاصه شاخص های توصیفی نمره های شرکت کنندگان در آزمون رضایت زناشویی و مولفه های آن

| متغیرها | میانگین | انحراف معیار | k-s | Sig |
|-------------------------|---------|--------------|-------|-------|
| رضایت | ۳۰/۵۶ | ۲/۹۰ | ۱/۵۹۶ | ۰/۰۱۲ |
| ارتباطات | ۳۰/۲۴ | ۳/۶۸ | ۱/۱۱۱ | ۰/۱۶۹ |
| حل تعارض | ۲۸/۶۰ | ۳/۲۵ | ۱/۱۱۴ | ۰/۱۶۷ |
| تحریف آرمانی | ۱۲/۷۸ | ۳/۹۵ | ۱/۱۹۵ | ۰/۱۱۵ |
| رضایت زناشویی (نمره کل) | ۱۰۲/۱۹ | ۵/۸۹ | ۰/۸۴۵ | ۰/۴۷۳ |

براساس اطلاعات جدول شماره ۳ شاخص های مختلف توصیفی اعم از میانگین، انحراف معیار، نتایج آزمون نرمالیتی کولموگروف-اسمیرنوف نمره های کل شرکت کنندگان در رضایت زناشویی (نمره کل) و ۴ مولفه رضایت، ارتباطات، حل تعارض و تحریف آرمانی نشان می دهد که توزیع نمره های گروه نمونه در متغیرهای اندازه گیری شده به توزیع نرمال میل دارد.

جدول ۴: خلاصه شاخص های توصیفی نمره های شرکت کنندگان گروه اقماری در آزمون رضایت زناشویی و مولفه های آن (n=۱۰۰)

| Sig | k-s | انحراف معیار | میانگین | متغیرها |
|-------|-------|--------------|---------|-------------------------|
| ۰/۱۹۳ | ۱/۰۸۱ | ۲/۸۰ | ۳۰/۸۷ | رضایت |
| ۰/۳۸۹ | ۰/۹۰۳ | ۴/۰۳ | ۳۰/۴۵ | ارتباطات |
| ۰/۵۰۵ | ۰/۸۲۵ | ۳/۳۶ | ۲۹/۱۶ | حل تعارض |
| ۰/۱۶۳ | ۱/۱۲۰ | ۴/۰۸ | ۱۲/۶۲ | تحریف آرمانی |
| ۰/۹۱۳ | ۰/۵۵۹ | ۵/۴۶ | ۱۰۱/۲۹ | رضایت زناشویی (نمره کل) |

براساس اطلاعات جدول شماره ۴ شاخصهای مختلف توصیفی اعم از میانگین، انحراف معیار، شاخص های کجی و کشیدگی و نتایج آزمون نرمالیتی کولموگروف-اسمیرنوف نمره های شرکت کنندگان طرح گروه اقماری در رضایت زناشویی (نمره کل) و ۴ مولفه رضایت، ارتباطات، حل تعارض و تحریف آرمانی نشان می دهد که توزیع نمره های گروه نمونه در متغیرهای اندازه گیری شده به توزیع نرمال میل دارد.

جدول ۵: خلاصه شاخص های توصیفی نمره های شرکت کنندگان گروه غیراقماری در آزمون رضایت زناشویی و مولفه های آن (n=۱۰۰)

| Sig | k-s | انحراف معیار | میانگین | متغیرها |
|-------|-------|--------------|---------|--------------|
| ۰/۱۱۳ | ۱/۱۹۹ | ۲/۹۸ | ۳۰/۲۶ | رضایت |
| ۰/۴۸۶ | ۰/۸۳۶ | ۳/۲۹ | ۳۰/۰۳ | ارتباطات |
| ۰/۱۹۱ | ۱/۰۸۳ | ۳/۰۶ | ۲۸/۰۵ | حل تعارض |
| ۰/۴۲۸ | ۰/۸۷۵ | ۳/۸۲ | ۱۲/۹۵ | تحریف آرمانی |

رضایت زناشویی (نمره کل) ۱۰۳/۱۰ ۶/۱۹ ۰/۷۰۱ ۰/۷۰۹

براساس اطلاعات جدول شماره ۵ شاخص های مختلف توصیفی اعم از میانگین، انحراف معیار، شاخص های کجی و کشیدگی و نتایج آزمون نرمالیتی کولموگروف- اسمیرنوف نمره های شرکت کنندگان طرح غیراقماری در رضایت زناشویی (نمره کل) و ۴ مولفه رضایت، ارتباطات، حل تعارض و تحریف آرمانی نشان می دهد که توزیع نمره های گروه نمونه در متغیرهای اندازه گیری شده به توزیع نرمال میل دارد.

جدول ۶: خلاصه آزمون t گروه های مستقل مربوط به مقایسه رضایت زناشویی کارکنان مرد طرح

اقماری و غیر اقماری

| متغیر | گروه | میانگین | انحراف معیار | درجه آزادی | t | Sig |
|---------------|----------------|---------|--------------|------------|--------|-------|
| رضایت زناشویی | طرح اقماری | ۱۰۳/۱۰ | ۶/۱۹ | ۱۹۸ | ۲/۱۹۱* | ۰/۰۳۰ |
| | طرح غیر اقماری | ۱۰۱/۲۹ | ۵/۴۶ | | | |

** معنادار در سطح ۰/۰۵

با توجه به مقدار t محاسبه شده (۲/۱۹۱) و احتمال معناداری (۰/۰۵) با ۹۵ درصد اطمینان می توان فرض صفر را رد کرد. به عبارت دیگر، می توان قضاوت کرد که بین میانگین نمره های رضایت زناشویی (نمره کل) شرکت کنندگان طرح اقماری و غیر اقماری تفاوت معناداری وجود دارد.

جدول ۷: خلاصه آزمون برابری ماتریس کوواریانس باکس

| F | Df1 | Df2 | احتمال معناداری |
|-------|-----|------------|-----------------|
| ۱/۰۳۱ | ۱۰ | ۱۸۷۴۲۹/۴۸۲ | ۰/۴۱۴ |

با توجه به مقدار F ، به دست آمده ($۱/۰۳۱$) و احتمال معناداری ($۰/۴۱۴$) می توان نتیجه گرفت داده ها از مفروضه همگنی ماتریس واریانس - کوواریانس تخطی نکرده است.

جدول ۸: خلاصه آزمون برابری واریانس خطای لیون

| متغیرها | F | Df1 | Df2 | احتمال معناداری |
|--------------|-------|-----|-----|-----------------|
| رضایت | ۰/۱۷۲ | ۱ | ۱۹۸ | ۰/۶۷۹ |
| ارتباطات | ۵/۰۶۴ | ۱ | ۱۹۸ | ۰/۰۲۶ |
| حل تعارض | ۰/۱۸۵ | ۱ | ۱۹۸ | ۰/۶۶۷ |
| تحریف آرمانی | ۱/۳۸۶ | ۱ | ۱۹۸ | ۰/۲۴۱ |

با توجه به مقادیر F به دست آمده و احتمال معناداری آنها در سه متغیر متغیر مفروضه همسانی واریانس ها تایید می شود. هرچند، در مورد متغیر ارتباطات این مفروضه رعایت نشده است و از این رو باید در تفسیر نتایج احتیاط کرد.

جدول ۹: خلاصه آزمون های چندمتغیری

| اثرات آزمون ها | مقادیر F | درجه آزادی | درجه آزادی | خطا | P | مجذور ایتا |
|----------------|----------|------------|------------|-----|-------|------------|
| ویلکز لامبدا | ۰/۹۵۵ | ۲/۲۸۲ | ۴ | ۱۹۵ | ۰/۰۶۲ | ۰/۰۴۵ |

باتوجه به مقدار آزمون ویلکز لامبدا ($۰/۹۵۵$) و F محاسبه شده ($۲/۲۸۲$) با درجه آزادی ۱۹۵ و ۴ نمی توان فرض صفر را رد کرد. به عبارت دیگر، تفاوت میانگین نمره های رضایت، ارتباطات، حل تعارض و تحریف آرمانی به طور همزمان بین دو گروه شرکت کنندگان طرح اقماری و غیراقماری معنادار نیست هرچند، مقدار احتمال معناداری در حد قابل ملاحظه است ($Sig= 062/0$).

جدول ۱۰: خلاصه تفاوت آزمون های اثر بین آزمودنی ها در مولفه های رضایت، ارتباطات، حل تعارض و

تحریف آرمانی در بین کارکنان طرح اقماری و غیر اقماری

| منابع | متغیرهای وابسته | SS | df ۱ | df ۲ | MS | F | مجذور ایتا |
|-------|-----------------|--------|------|------|--------|-------|------------|
| گروه | رضایت | ۱۸/۶۰۵ | ۱ | ۱۹۸ | ۱۸/۶۰۵ | ۲/۲۲۱ | ۰/۰۱۱ |

| | | | | | | |
|--------------|--------|---|-----|---------|--------|-------|
| ارتباطات | ۸/۸۲۰ | ۱ | ۱۹۸ | ۸/۸۲۰ | ۰/۶۵۰ | ۰/۰۰۳ |
| حل تعارض | ۶۱/۶۰۵ | ۱ | ۱۹۸ | ۶۱/۶۰۵* | ۵/۹۴۴* | ۰/۰۲۹ |
| تحریف آرمانی | ۵/۴۴۵ | ۱ | ۱۹۸ | ۵/۴۴۵ | ۰/۳۴۸ | ۰/۰۰۲ |

** معنادار در سطح ۰/۰۵

با توجه به نتایج آزمون های اثرات بین آزمودنی ها (مقادیر F و سطح معناداری آن ها) می توان نتیجه گرفت که بین میانگین نمره های افراد ۲ گروه تنها در متغیر حل تعارض تفاوت معنادار وجود دارد. مقادیر میانگین ها نشان می دهد که نمره های متغیر حل تعارض گروه اقماری در مقایسه با گروه غیر اقماری بالاتر است.

محدودیت ها

از جمله محدودیت های این پژوهش می توان به جمع آوری داده ها صرفا با روش خود گزارش دهی، عدم کنترل دیگر متغیرهای تاثیرگذار؛ مانند وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خانواده ها، حساسیت مسئولین شرکت فلات قاره نسبت به موضوع مورد مطالعه، تحقیقات اندکی در زمینه ابعاد رضایت زناشویی و تبعات آن در ارتباط با نوع شغل در ایران اشاره کرد. از جمله مشکلات پژوهشی می توان به عدم همکاری برخی از کارمندان در پاسخ دهی به تمام سوالات پرسشنامه این مطالعه، مشکل در دستیابی به منابع، به دلیل مکفی نبودن منابع داخلی و خارجی لازم و عدم وجود یک پایگاه جامع اطلاع رسانی تخصصی در این زمینه و همچنین عدم همکاری مسئولان امر به لحاظ موقعیت زمانی و اجرایی توجه نمود. برای رفع مشکلات این پژوهش می توان به در نظر گرفتن سایر متغیرها در بررسی رضایت زناشویی، به دست آوردن ملاک های دقیق جهت شناسایی رضایت زناشویی و سایر مولفه های مربوط به آن واگاهی دادن به مسئولان امر در این زمینه اشاره کرد. یکی از محدودیت های عمده پژوهش حاضر؛ محدود بودن جامعه آماری به کارمندان یک وزارتخانه است. به همین دلیل پیشنهاد می شود؛ تا مطالعات طولی با حجم نمونه های بزرگتر و متنوع تر صورت گیرد و ملاک های دقیقی جهت شناسایی رضایت زناشویی، شغلی و سایر مولفه های مربوط به آن شناسایی شوند.

بحث و نتیجه گیری

با تغییرات اجتماعی و تغییر در سبک زندگی انسان‌ها، ازدواج و رضایت از آن نیز تحت تأثیر قرار گرفته است. امروزه به دلایل متعدد، ازدواج زن و مردی که هر دو شاغل هستند، رواج زیادی پیدا کرده است. زندگی زوج هر دو شاغل، ساز و کار متفاوتی با زوج‌های سنتی که در آنها فقط مرد شاغل و نان‌آور خانواده تلقی می‌شد دارد. این شیوه زندگی بر کیفیت روابط زناشویی نیز اثر مثبت دارد، زیرا در آن تعادل بیشتر از قدرت و تصمیم‌گیری در مقایسه با روابط سنتی به چشم می‌خورد. تصمیم‌گیری‌های مشترک موجب احترام بیشتر زن و شوهر نسبت به یکدیگر بر اساس تساوی می‌شود و آن دو را به یکدیگر نزدیک‌تر می‌کند. آنان افزایش ارزش شخصی و ادراک شایستگی خود را تجربه می‌کنند، چرا که آنان می‌توانند مسائل شغلی و غیر شغلی خود را با هم در میان بگذارند و هر دو رابطه‌ای منصفانه را تجربه کنند.

همان‌طور که از نتایج مطالعه حاضر برمی‌آید؛ طرح‌های اقماری از نظر رضایت زناشویی موقعیت بهتری را گزارش کرده‌اند که تقریباً دلایل آن مشخص می‌باشند. طرح‌های اقماری به احتمال بیشتر موجب مسئولیت‌پذیری در بین اعضای خانواده می‌شود. به خاطر عدم حضور همسر یا پدر در مدت زمانی -اغلب به مدت دو هفته- در محیط خانه تقسیم کار و مشارکت اعضای خانواده بیشتر می‌شود و گفت و شنود در بین اعضای خانواده بالاتر می‌رود. اعضای خانواده خصوصاً زوجین توجه بیشتری به نیازهای یکدیگر دارند و در جهت رفع آن می‌کوشند. طبق نتایج به دست آمده از تحلیل‌ها میانگین تفاوتی بین مولفه تحریف آرمانی، رضایت زناشویی و ارتباطات شرکت‌کنندگان طرح اقماری در مقایسه با شرکت‌کنندگان طرح غیر اقماری وجود نداشته است و تنها در مورد مولفه حل تعارض بین دو طرح تفاوت دیده شده است. نتایج بدست آمده از این مطالعه با تحقیقات داخلی که توسط امیری مجد، زری مقدم ۱۳۸۹، مردانی حموله و همکاران، ۱۳۸۹، روحانی و همکاران، ۱۳۸۸ صورت گرفته، همچنین با نتایج به دست آمده از تحقیقات خارجی که توسط پرون- مک‌گرو و همکاران، ۲۰۱۲، زر و همکاران ۲۰۱۱ صورت گرفته، تا حدودی همخوانی دارند.

طبق نتیجه کلی به دست آمده از تحلیل‌ها؛ میانگین رضایت زناشویی کل شرکت‌کنندگان طرح اقماری در مقایسه با شرکت‌کنندگان طرح غیر اقماری بالاتر است. نتایج بدست آمده از این مطالعه با تحقیقات داخلی که توسط واقعی و همکاران ۱۳۸۸، رجیبی، ۱۳۸۸، فاتحی زاده و همکاران ۱۳۸۷ همچنین با نتایج به دست آمده خارجی که توسط، مک‌گرو و همکاران ۲۰۱۲، ری‌کاردی و همکاران ۲۰۰۵، صورت گرفته، تا حدودی همخوانی دارند.

به طور خلاصه نوع شغل، نقش تعیین کننده‌ای در رضایت زناشویی دارد. رضایت زناشویی، میزان علاقه‌مندی زوجین به یکدیگر و نگرش مثبت به متأهل بودن است که به عواملی از جمله تحریف آرمانی، مسائل شخصیتی، ارتباط، حل تعارض، مدیریت مالی، فعالیت‌های اوقات فراغت، وابسته است. ارتباط نوع شغل زوجین و رضایت زناشویی مسأله‌ای حیاتی است که در رابطه با تمام اقشار جامعه از اهمیت برخوردار است.

همانطور که پیشتر گفته شد؛ در روابط زناشویی عوامل متعددی باعث رضایت همسران از یکدیگر می‌شوند: مهم‌ترین عوامل موفقیت در زندگی زناشویی را رشد عاطفی و فکری، تشابه علائق و طرز تفکر، تشابه مذهبی، تشابه تحصیلی و طبقاتی و تشابه طرز تفکر نسبت به امور جنسی، تشابه علایق در زندگی و سرعت عمل در کارها و بالاخره رابطه با خانواده زن و شوهر و در نهایت مسائل اقتصادی می‌دانند.

در مقابل، سوء تعبیرها می‌توانند منجر به نارضایتی زناشویی گردد و زمانی ایجاد می‌شود که زن و یا شوهر تصور مخدوشی از یکدیگر در ذهن داشته باشند. این تصویر مخدوش به سهم خود شرایطی را فراهم می‌سازد که زن یا شوهر رفتار و گفتار همسرش را بد تعبیر کرده و انگیزه‌های نامناسبی را به آن نسبت دهند.

بیش‌ترین وقت مشترک زوجها صرف گفت و شنود و ارتباطات با هم می‌شود، بنابراین کیفیت و کمیت گفت و شنود و مذاکره بین زن و شوهرها مهم‌ترین نقش را در خوشبختی، موفقیت و تداوم زندگی مشترک و یا شکست و از هم پاشیدگی آن بر عهده دارد. از طرفی، انتظارات بی‌جای زن و شوهر از یکدیگر از دیگر عوامل مهم ایجاد اختلال در روابط زناشویی است. یکی از دلایل ایجاد انتظارات بی‌جا عدم شناخت زوجین از ویژگی‌های شخصیتی، امکانات و توانایی‌های یکدیگر است. لذا زن و شوهرها با انتظارات بی‌جا و غیر منطقی وارد زندگی زناشویی می‌گردند و این بزودی منجر به بروز مشکلاتی در رابطه بین آن‌ها می‌شود.

تعارض‌های مرتبط با زناشویی می‌تواند ناشی از تنیدگی‌های شغلی، بار کاری زیاد، تعارض نقش و نیز مشکلات مربوط به مراقبت از کودک، نگهداری از بزرگسالان و مسائل مربوط به تعادل میان شغل، خانواده و نیازهای شخصی می‌باشد. در نهایت، فشارهای روانی دارای کیفیت واگیر است و به جنبه‌های دیگر زندگی فرد نیز سرایت می‌کنند. به طور کلی؛ تعارض‌های کاری و خانوادگی هنگامی به وجود می‌آیند که فشارهای مربوط به نقش و انتظارات در کار و خانواده

ناهمساز باشند، مانند زمانی که شرکت یا محل کار یک فرد در یک نقش، مشارکت در نقش دیگر را غیر ممکن می‌سازد.

همانطور که از نتایج مطالعه حاضر بر می‌آید؛ طرح های اقماری از نظر رضایت زناشویی موقعیت بهتری را گزارش کرده اند که تقریباً دلایل آن مشخص می‌باشند. طرح های اقماری به احتمال بیشتر موجب مسئولیت پذیری در بین اعضای خانواده می‌شود. به خاطر عدم حضور همسر یا پدر در یک مدت زمانی -اغلب به مدت دو هفته- در محیط خانه تقسیم کار و مشارکت اعضای خانواده بیشتر می‌شود و گفت و شنود در بین اعضای خانواده بالاتر می‌رود. اعضای خانواده خصوصاً زوجین توجه بیشتری به نیازهای یکدیگر دارند و در جهت رفع آن می‌کوشند.

این پژوهش تلویحات نظری و کاربردهای عملی چندی را به دنبال دارد. از تلویحات نظری آن می‌توان به تاثیر گسترده رضایت زناشویی و شغلی اشاره نمود که کیفیت نامطلوب آنها می‌توانند رفتارهای ناسازگارانه ای را موجب شود. این امر در نظریه های مختلف روان شناختی و حتی روان درمانگری های مربوط به خانواده مورد تاکید قرار گرفته است. از کاربردهای عملی این پژوهش می‌توان در تحقیقات بعدی و در درمان های مختلف استفاده کرد.

Abstract:

This study aimed to analyze the relationship between social capital and mental health and social health librarians working in academic libraries in Lorestan province have been completed. The survey of correlation is used. The study population consisted of 62 academic librarians working in the libraries of Lorestan province Due to limitations of the sample, sampling was done and all the librarians working in the library for all the studied. A questionnaire was used to collect the data needed Ast.ray analysis of statistical software LISREL and SPSS ۲۰ The data is used. The results show that positive and significant relationship between social participation, family and friends, social trust, neighborly relations, social solidarity, altruism towards strangers, social support and interest in the community as the dimensions of social capital and mental health social librarians there is a significant relationship between academic units Lorestan province.

Key words: social capital, mental health, public health, libraries, university libraries, Lorestan

منابع

فارسی

- آسوده، م. ح. (۱۳۸۹)، عوامل مؤثر بر ازدواج موفق از دیدگاه زوجین خوشبخت، پایان نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه تهران.
- احمدی، خ. (۱۳۸۶)، آسیب شناسی خانواده، نشر سازمان تحقیقات و مطالعات بسیج، تهران.
- امیری مجد، م.، زری مقدم، ف. (۱۳۸۹)، رابطه شادکامی و رضایت زناشویی در بین زنان شاغل فرهنگی و خانه دار شهر اراک، مجله علوم رفتاری، ۲(۴): ۹-۲۱.
- داوودی، ا. (۱۳۸۹)، رابطه طرحواره‌های ناسازگارانه اولیه و پرخاشگری با رضایت زناشویی، سومین کنگره انجمن روانشناسی ایران، انجمن روانشناسی/ایران، تهران، ص ۲۷۲ تا ۲۷۴.
- ذوالفقاریپور، م.، حسینیان، س.، یزدی، س. م. (۱۳۸۳)، بررسی رابطه میان ساختار قدرت در خانواده با رضامندی زناشویی زنان کارمند و خانه دار شهر تهران، تازه ها و پژوهش های مشاوره، سال سوم (۱۱)، ۴۶-۳۱.
- رجبی، غ. ر.، نبگانی، خ. (۱۳۸۷)، بررسی رابطه ویژگی های شخصیتی و مولفه های عشق با رضایت زناشویی در کارکنان متأهل اداره های دولتی شهر اهواز، پژوهش های مشاوره تازه ها و پژوهش های مشاوره، ۷(۲۵)، صص: ۷-۲۵.
- رضویه، ا. معین، ل. بهلولی اصل، ف. (۱۳۸۹). نقش ویژگی‌های شخصیتی و رضایت زناشویی بر رضایت شغلی کارکنان متأهل بنیاد شهید و امور ایثارگران شهر شیراز، جامعه شناسی زنان (زن و جامعه)، (۴) مسلسل (۴): ۱-۱۷.
- سرمدی، ا. (۱۳۸۵). رابطه بین پنج عامل شخصیت و رضایت زناشویی، پایان نامه چاپ شده کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک.
- سلیمانیان، ع. (۱۳۷۶). بررسی تأثیر تفکرات غیر منطقی و نارضایتی زناشویی. پایان نامه چاپ شده کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم تهران.
- عنایت، ح. (۱۳۷۱). تأثیر اشتغال گروهی از مادران بر مراقبت از کودکان در شهر شیراز. مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، شماره اول و دوم، دوره هفتم، ص ۱۰۶-۱۰۱.

- فاتحی زاده، م.، ملکی، ه. م. (۱۳۸۷) بررسی تاثیر کار شیفتی بر تعارض کار - خانواده و رضایت زناشویی، *مجله علوم رفتاری*، ۲(۳):۲۵۳-۲۶۱
- قبادی، ک.، دهقانی، م.، منصور، ل.، عباسی، م. (۱۳۹۰). تقسیم کار خانگی میان زوجین، عدالت ادراک شده از آن و رضایت زناشویی، *فصلنامه خانواده پژوهی*، ۷(۲۶):۲۰۷-۲۲۲
- قلی زاده، ز.، برزگری، ل.، غریبی، ح.، باباپورخیرالدین، ج. (۱۳۸۹)، بررسی رابطه پنج عامل شخصیتی با رضایت زناشویی، *روان شناسی بالینی و شخصیت (دانشور رفتار) ویژه مقالات روان شناسی بالینی و شخصیت*، ۶۶-۵۷.
- میراحمدی زاده، ع. ر.، نخعی امرودی، ن.، طباطبایی، س.ح.ر. و شفیعیان، ر. (۱۳۸۲). رضامندی زناشویی و تعیین عوامل تاثیرگذار بر آن در شیراز. *اندیشه و رفتار*. سال هشتم، شماره ۴، ۵۶-۶۳.
- نظری، ع. م.، سلیمانیان، ع. (۱۳۸۶). بررسی و مقایسه رضایت زناشویی زوج‌های هر دو شاغل و یکی شاغل، تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره، ۲۴(۱۰۳):۱۲۲-۱۰۳

انگلیسی

- Colligan M, Rosa R., (2001), Shift work effects on social and family life. *Journal of Occupational Medicine*; 5: 315-322.
- Govaerts, K., & Dixon, D. N. (2003), Vocational and marital satisfaction in the dual-career commuter marriage, *International Journal for the Advancement of Counseling*. volume 11, Issue 4, pp 265-281
- Grosswald B. (2004), The effects of shift work on family satisfaction ,families in society. *The Journal of contemporary Social Services*; 85(3):413-423.
- Kossek, E., Noe, R., & Demarr, B. (2002). work- Family role synthesis: individual and organizational determinants. *International Journal of conflict management* ;10:102-129.
- Marins L, Leston K, Reiga J. (2002), Moderators of the relationship between work- Family conflict and career satisfaction. *Academy of management Journal*;45:399-409.
- Melin, R. (2003). On life satisfaction & vocational rehabilitation out come in Sweden Department of

Neuroscience, Rehabilitation Medicine, Uppsala *Dissertations from the Faculty of Medicine*. 1265. 64 pp. Uppsala. ISBN 91-554.

- Petrich, B. Henning, J. Rodman, N. (2009) Role Satisfaction of Vocational Students as Individual, Parent, and Spouse. American Association of Family and Consumer Sciences. Volume 3, Issue 2, pages 130–135.
- Presser H. (2000), Not standard work schedules and marital instability. *Journal of Marriage and the Family*; 62:93-110.
- Steffy, BD, Ashbaugh, D (2003) Dual-career planning, marital satisfaction and job stress among women in dual-career marriages. *Journal of Business and Psychology*. Volume 1, Issue 2, pp 114-123.
- Stella, M. (2003). **Marital satisfaction and expectations in the first and last stages of family life cycle**. Unpublished Doctoral Dissertation. United States International University [On-Line]. Available: www.proquest.com.